

Pripomienky k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (LP/2025/691)

K čl. I, § 17c

Znenie pripomienky: Navrhujem zo znenia zákona vypustiť možnosť policajta obmedziť osobnú slobodu mladistvej osoby alebo osoby obmedzenej na spôsobilosti po jej vypátraní, ak ju nemožno odovzdať oprávnenej osobe.

Táto pripomienka ja zásadná

Odôvodnenie: V prvom rade považujem za dôležité uviesť, že rozumiem dobre mienenému úmyslu navrhovateľa vyriešiť situáciu, kedy osobu, ktorá bola po nezvestnosti vypátraná, nemožno odovzdať oprávnenej osobe - najčastejšie zákonnému zástupcovi. Hoci by som privítal vecné vymedzenie dôvodu v dôvodovej správe, v ktorej sa len všeobecne popisuje legislatívna zmena, vychádzam z toho, že poznatky praxe Policajného zboru nenašli v minulosti oporu v zákone pre navrhovaný postup. V tejto súvislosti však dávam do pozornosti ľudskoprávny pohľad a to, že predvedením takejto osoby na útvar Policajného zboru však dochádza k obmedzeniu jej osobnej slobody. To vyplýva aj z navrhovaného znenia ods. 3, podľa ktorého je policajt po predvedení povinný spísať úradný záznam, ktorý obsahuje aj dôvod obmedzenia osobnej slobody.

Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „EDĽP“) však jasne a taxatívny spôsobom vymedzuje dôvody, pre ktoré možno osobnú slobodu človeka obmedziť. Som toho názoru, že novelou navrhované obmedzenie osobnej slobody nespadá ani pod jeden z dovolených dôvodov podľa ustanovenia čl. 5 ods. 1 písm. a) až f). Jediným mysliteľným dôvodom by mohol byť dôvod podľa písm. e), podľa ktorého možno pozbaviť osobnej slobody osoby, aby sa tým zabránilo šíreniu nákazlivej choroby, alebo duševne choré osoby, alkoholikov, narkomanov alebo tulákov. Zároveň upozorňujem, že na prípad obmedzenia osobnej slobody mladistvých po ich vypátraní nemožno aplikovať ustanovenie čl. 5 ods. 1 písm. e) EDĽP, ktoré upravuje podmienky, za ktorých je možné obmedziť osobnú slobodu mladistvého.

Do úvahy by tak teoreticky pripadal iba dôvod obmedzenia osobnej slobody z dôvodu duševnej choroby alebo tuláctva. Po dôkladnej analýze však nie je možné pre obmedzenie osobnej slobody využiť ani tieto dôvody.

Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) totiž možno duševne chorú osobu obmedziť na osobnej slobode len za kumulatívneho splnenia nasledujúcich podmienok [napríklad rozhodnutia *Ilseher v. Nemecko* [GC], sťažnosti č. 10211/12 and 27505/14, para. 127; *Stanev v. Bulharsko* [GC], sťažnosť č. 36760/06, para. 145; *Kallweit v. Nemecko*, sťažnosť č. 17792/07, para. 45; *Shtukatur v. Rusko*, sťažnosť č. 44009/05, para. 114; alebo *Winterwerp v. Holandsko*, sťažnosť č. 6301/73, para. 39]:

1. musí byť spoľahlivo preukázané, na základe objektívneho lekárskeho posudku, že osoba je duševne nespôsobilá, pokiaľ si situácia nevyžaduje neodkladné umiestnenie;
2. duševná porucha osoby musí byť takého charakteru, aby odôvodňovala povinnú ústavnú starostlivosť. Zbavenie osobnej slobody musí byť za daných okolností preukázané ako nevyhnutné;
3. duševná porucha, preukázaná objektívnymi lekárskymi dôkazmi, musí pretrvávať po celý čas obmedzenia osobnej slobody.

Navrhované znenie sa však so žiadnou z týchto troch podmienok dôsledne nevysporiadava. Navyše je potrebné dodať, že osoba môže byť obmedzená v spôsobilosti právne konať aj z iného dôvodu, ako len z toho, že trpí duševnou poruchou [porovnaj ust. § 10 ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov]. Som preto presvedčený, že za daných okolností nie je naplnený dôvod pre obmedzenie osobnej slobody nezvestnej, následne vypátranej osoby, ktorá je obmedzená na spôsobilosti na právne úkony s referenciou na osobu trpiacu duševnou chorobou podľa čl. 5 ods. 1 pís. e) EDP.

Rovnako prísne ako vyššie citovaná judikatúra ESLP vymedzuje dôvody obmedzenia slobody duševne chorej osoby, napríklad aj rakúska ústavná právna úprava na ochranu osobnej slobody (*Bundesverfassungsgesetz vom 29. November 1988 über den Schutz der persönlichen Freiheit*) v článku 2 ods. 1 Lit. 5 ukladá prísne pravidlá na obmedzenie osobnej slobody.

Judikatúra ESLP vo vzťahu k obmedzovaniu osobnej slobody tulákov je značne obmedzená. Rozsah tohto ustanovenia zahŕňa osoby, ktoré nemajú trvalé bydlisko, nemajú prostriedky na obživu a nemajú žiadne pravidelné povolanie alebo zamestnanie. Tieto tri podmienky sú kumulatívne: musia byť splnené súčasne a vo vzťahu k tej istej osobe. [Európsky súd pre ľudské práva: Guide on Article 5 of the European Convention on Human Rights Right to liberty and security, s. 30, dostupné online na: https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_art_5_eng]. Som toho názoru, že z podmienok vymedzených ESLP vyplýva, že tento dôvod obmedzenia osobnej slobody pokrýva kvalitatívne inú kategóriu osôb, ako sú nezvestné osoby. Preto som presvedčený, že za daných okolností nie je naplnený dôvod pre obmedzenie osobnej slobody nezvestnej, následne vypátranej osoby, ktorá je maloletá

alebo je obmedzená na spôsobilosti na právne úkony referenciou na tuláctvo podľa čl. 5 ods. 1 pís. e) EDĽP.

K čl. I, § 20a ods. 8

Znenie pripomienky: V texte poslednej vety za slovo „zdravie“ doplniť slová „a dôstojnosť“.

Táto pripomienka je zásadná

Odôvodnenie: Z navrhovaného znenia zákona vyplýva, že za určitých okolností môže odber biologických vzoriek realizovať aj policajt, nielen odborne spôsobilý zdravotnícky pracovník. Odber biologických vzoriek je však zásahom do jednej z najintímnejších sfér jednotlivca. Preto je dôležité tento odber vykonávať vždy za takých okolností, ktoré neznižujú dôstojnosť osoby.

K čl. I, § 27

Znenie pripomienky: Navrhujem znenie ustanovenia upraviť tak, že policajt bude mať na účel ochrany utajovaných skutočností alebo ochrany strážených objektov oprávnenie len podľa navrhovaného ustanovenia § 27 pís. c), ale nie možnosť obmedziť slobodu pohybu.

Táto pripomienka je zásadná

Odôvodnenie: Aj z dôvodovej správy k ustanoveniu § 27 vyplýva, že účelom novelizácie oprávnenia policajta zakázať vstup na určené miesto alebo prikázať zotrvať na určenom mieste kvôli zabezpečeniu ochrany utajovaných skutočností a ochrany strážených objektov je umožniť policajtovi prikázať pred vstupom do strážených objektov odovzdať v mieste na to určenom zbraň alebo iné nebezpečné predmety, prostriedky výpočtovej techniky, dátové nosiče a elektronické záznamové a vysielacie zariadenia. Ani z dôvodovej správy však nevyplýva úmysel kvôli zabezpečeniu ochrany utajovaných skutočností alebo ochrany strážených objektov obmedzovať slobodu pohybu jednotlivcov. Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd pritom explicitne vymedzuje dôvody, pre ktoré je možné obmedziť slobodu pohybu. Ochrana strážených objektov, ani ochrana utajovaných skutočností však medzi tieto dôvody nepatria. Za určitých okolností je možné súhlasiť, že ochrana utajovaných skutočností alebo ochrana strážených objektov môžu súvisieť s bezpečnosťou štátu alebo s udrжанím verejného poriadku. Tieto dôvody obmedzenia práva na slobodu pohybu však už ustanovenia § 27 obsahuje. Pojmovovo a logicky preto z interpretácie novelizovaného ustanovenia § 27 vyplýva, že obmedzenie slobody pohybu s cieľom ochrany utajovaných skutočností a ochrany strážených objektov by sa vykonávalo aj v iných prípadoch ako len v tých, keď je ohrozená bezpečnosť štátu

alebo verejný poriadok. Obmedzenie práva na slobodu pohybu z týchto dôvodov však EDLP nepripúšťa. Právomoc policajta môcť na zabezpečenie ochrany utajovaných skutočností a ochrany strážených objektov prikázať odovzdanie v zákone vymedzených vecí však považujem za legitímne.

K čl. I, § 29a ods. 1 pís. b)

Znenie pripomienky: Navrhujem zo znenia vypustiť slovné spojenie „alebo inú hospodársku činnosť“.

Táto pripomienka ja zásadná

Odôvodnenie: Obydlie požíva osobitnú ochranu, hospodárska činnosť je široký pojem.

K čl. I, § 43 ods. 3

Znenie pripomienky: Navrhujem zmeniť text ustanovenia takto – „Pri vykonávaní prehliadky osoby formou dôkladnej prehliadky sa osoba najskôr vyzlečie do spodnej vrstvy oblečenia. Policajt pritom vykoná vizuálnu prehliadku odkrytých častí tela vrátane vlasov, ústnej dutiny a dlaní. Osoba si ďalej vyzlečie spodnú vrstvu oblečenia z hornej časti tela a policajt vykoná vizuálnu prehliadku obnaženej časti tela, vrátane podpazušia. Následne si osoba oblečie na hornú časť tela spodnú vrstvu oblečenia nezakrývajúcu dolnú časť tela a úplne sa vyzlečie od pásu nadol, pričom policajt vykoná vizuálnu prehliadku dolnej časti tela, vrátane chodidiel. Vyzliekanie zo spodnej vrstvy oblečenia sa vykonáva podľa pokynov policajta za plentou, v cele alebo v inom vhodnom priestore tak, aby osoba nebola vystavená pohľadom iných osôb. Prehliadku tela môže policajt vykonať s využitím telesného skenera. Prehliadku odevných zvrškov vykoná policajt dôsledným prehmataním, prípadne s využitím detekčných prostriedkov. Prehliadku odevných zvrškov môže policajt vykonať aj pomocou služobného psa vycvičeného na vyhľadávanie látok so špecifickým pachom. Prehliadka osoby sa vykoná spôsobom, ktorý rešpektuje jej dôstojnosť.“

Táto pripomienka ja zásadná

Odôvodnenie: Otázka vykonávania osobných prehliadok je rozsiahlo upravená vo väzenskom prostredí. Navrhovaná právna úprava a úprava vykonávania dôkladných osobných prehliadok vo väzenskom prostredí sú natoľko podobné, že medzinárodné väzenské štandardy možno v plnom rozsahu vzťahovať aj na navrhovanú právnu úpravu. Európsky súd pre ľudské práva vo svojej judikatúre priznáva, že dôkladné osobné prehliadky (tzv. *strip search*) môžu byť za určitých okolností nevyhnutým prostriedkom pre dosiahnutie ochrany príslušníkov ozbrojených

zborov aj iných osôb. Musia však byť vykonávané primeraným spôsobom. [Rozhodnutie ESLP vo veci Valašinas v. Litva, č. sťažnosti 44558/98, para. 117.]

Primeranou môže byť len taká prehliadka, ktorá rešpektuje ľudskú dôstojnosť osoby. Vzhľadom na to, že každá takáto prehliadka je potenciálne ponižujúcim zaobchádzaním, je potrebné vykonať ju tak, aby sa čo možno najviac eliminoval faktor zahanbenia prehľadáwanej osoby. Európsky výbor na zabránenie mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (ďalej aj „CPT“) preto opakovane odporúča, aby prehľadávaná osoba nebola nikdy pri vykonávaní prehliadky úplne nahá. Prehliadka by sa mala vykonať v dvoch krokoch, t. j. najprv sa vyzlečie spodná vrstva odevu vrchnej časti tela, po vykonaní obhliadky vrchnej časti tela sa osoba opäť oblečie a následne si vyzlečie spodnú vrstvu odevu spodnej časti tela. [Správa CPT č. CPT/Inf (2015)18 z návštevy Českej republiky v dňoch 1-10.04.2014, s. 20; identicky aj Správa CPT č. CPT/Inf (2012)21, para. 32 z návštevy Holandska v dňoch 10.-21. 10.2011 a rovnako aj Správa CPT č. CPT/Inf (2019)20 z návštevy Slovenskej republiky v dňoch 19. - 28.03.2018, para. 92.]

Rovnako tak viaceré ďalšie odporúčania medzinárodných organizácií pokladajú vykonanie dôkladnej osobnej prehliadky v dvoch krokoch za esenciálny predpoklad obmedzenia jej ponižujúceho charakteru. [Napríklad Rozhodnutie ESLP vo veci Wainwright v. Veľká Británia, sťažnosť č. 12350/04, para. 44-49; alebo 9. všeobecná správa CPT č. CPT/Inf(99) 12, para. 26; odporúčania Asociácie pre prevenciu pred mučením týkajúce sa dôkladných osobných prehliadok, dostupné na: <https://www.apr.ch/en/knowledge-hub/detention-focus-database/safety-order-and-discipline/body-searches>; prípadne Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe: Guidance Document On The Nelson Mandela Rules - Implementing The United Nations Revised Standard Minimum Rules For The Treatment Of Prisoners, Varšava, OSCE, 2018, s. 58.]

Aj napriek jasnému nastaveniu medzinárodných štandardov vo vzťahu k dôkladným osobným prehliadkam, navrhovaná právna úprava predpokladá, že (i keď len na nevyhnutný čas) osoba bude počas vykonania dôkladnej prehliadky úplne nahá. Som presvedčený, že takýto zákonný rámec dôkladnej osobnej prehliadky nemá v súčasnosti opodstatnenie. Vykonanie dôkladnej prehliadky v tzv. „dvojkrokovej forme“ neprinesie zvýšené finančné náklady a môže byť rovnako efektívne. Rovnako tak považujem za dôležité doplniť, že navrhovaný spôsob vykonania dôkladnej prehliadky doslovne kopíruje spôsob vykonávania dôkladných osobných prehliadok príslušníkmi Zboru väzenskej a justičnej stráže. Tento spôsob vykonávania dôkladných osobných prehliadok verejný ochranca práv dlhodobo kritizuje a stabilne vykazuje porušenia základných práv a slobôd odsúdených, ak dôkladná osobná prehliadka nie je vykonávaná dvojkrovovou formou.

K vykonávaniu dôkladných osobných prehliadok a k ich ponižujúcemu charakteru sa negatívne v poslednom období vyjadril aj EŠLP a Ústavný súd Slovenskej republiky, pričom primerané finančné zadosťučinenie priznané súdmi presiahlo 50.000,- EUR [napríklad rozhodnutia Adamčo v. Slovensko no. 2, sťažnosti č. 55792/20, 35253/21 a 41955/22; Tatič v. Slovensko, sťažnosť č. 8280/23; nález ÚS SR sp. zn. I. ÚS 386/2025 prípadne aj nález ÚS SR II. ÚS 110/2024.]

K čl. I, § 76 ods. 6

Znenie pripomienky: Navrhujem vypustiť z návrhu zákona oprávnenie policajta zisťovať prevádzkové a lokalizačné údaje týkajúce sa nebezpečného páchatel'a, a to aj prostredníctvom diaľkového, nepretržitého a priameho prístupu do informačného systému právnických osôb a fyzických osôb, ktoré prevádzkujú elektronické komunikačné siete alebo poskytujú elektronické komunikačné služby.

Táto pripomienka ja zásadná

Odôvodnenie: Navrhované rozšírenie oprávnení, podľa môjho názoru, predstavuje závažný zásah do základného práva na ochranu súkromia a do práva na ochranu osobných údajov. Zisťovanie prevádzkových a lokalizačných údajov, umožňuje vytvárať detailný a komplexný obraz o pohybe, správaní či o sociálnych kontaktoch jednotlivca. Ide o informácie, ktoré svojou povahou presahujú bežné identifikačné údaje a zásadne zasahujú do súkromnej sféry osoby, a to bez ohľadu na to, či ide o osobu podozrivú zo spáchania trestného činu, alebo o inú osobu, ktorej údaje môžu byť spracúvané v súvislosti s pátraním. Na takýto zásah do súkromia bude postačovať, že policajt vyhodnotí páchatel'a ako nebezpečného, pričom bude len posudzovať znaky, ktoré sú široké a navyše vymedzené otvorene v ustanovení § 14 ods. 2 písmena c) platného znenia zákona.

Takýto zásah je podľa ústavného poriadku Slovenskej republiky prípustný len za splnenia prísnych podmienok zákonnosti, nevyhnutnosti a proporcionality. Kľúčovou zárukou zákonnosti týchto zásahov je existencia nezávislej a nestrannej kontroly, spravidla vo forme predchádzajúceho alebo aspoň bezodkladného následného súdneho rozhodnutia. Navrhovaná právna úprava však takúto kontrolu úplne vylučuje a ponecháva rozhodovanie o potrebe, rozsahu a trvaní zásahu výlučne na Policajnom zbore, ktorý je zároveň orgánom výkonnej moci priamo zainteresovaným na výsledku pátrania.

Argumentácia, že ide o výnimočné situácie spojené s bezprostredným ohrozením života alebo zdravia, nemôže sama osebe odôvodniť tak zásadné oslabenie ústavných garancií. V navrhovanom znení nie je pojem výnimočnosti dostatočne úzko a presne vymedzený a jeho naplnenie závisí výlučne od subjektívneho posúdenia príslušníka Policajného zboru. Takto formulované oprávnenie vytvára priestor pre svojvoľné

a nepredvídateľné zásahy do súkromia, ktoré nie sú sprevádzané účinnými mechanizmami externej kontroly.

Osobitne problematické je, že navrhovaná úprava umožňuje vykonávať zásahy porovnateľné s najinvasívnejšími úkonmi trestného konania mimo rámca Trestného poriadku. Trestné konanie je postavené na systéme procesných záruk, ktorých cieľom je vyvážiť represívne oprávnenia štátu ochranou základných práv jednotlivca. Medzi tieto záruky patrí najmä súdne povoľovanie zásahov, presné vymedzenie ich účelu, rozsahu a trvania, ako aj možnosť preskúmania zákonnosti postupu. Navrhovaná právna úprava vytvára paralelný režim, v ktorom Policajný zbor získava obdobné oprávnenia bez toho, aby sa na ich výkon vzťahovali porovnateľné procesné obmedzenia a kontrolné mechanizmy. Takýto postup fakticky obchádza trestné konanie ako ústavne konformný rámec na zásahy do základných práv.

Závažným nedostatkom návrhu je aj absencia akýchkoľvek opravných prostriedkov alebo foriem právnej ochrany pre osoby, ktorých údaje budú týmto spôsobom získavané. Návrh neobsahuje povinnosť dodatočne informovať dotknutú osobu o tom, že došlo k zásahu do jej súkromia, neustanovuje možnosť podať opravný prostriedok ani mechanizmus preskúmania zákonnosti a primeranosti postupu Policajného zboru. Bez týchto záruk sa dotknuté osoby ocitajú v situácii, v ktorej nemajú reálnu možnosť domáhať sa ochrany svojich práv, čo je v rozpore s právom na účinný prostriedok nápravy a so základnými princípmi právneho štátu.

Považujem za nevyhnutné zdôrazniť aj zásadný rozdiel medzi pátraním po nezvestnej osobe a pátraním po páchatel'ovi trestnej činnosti. Pri pátraní po nezvestnej osobe ide spravidla o ochrannú činnosť zameranú na záchranu života a zdravia, pri ktorej sa nevedie trestné konanie a nejde o represívny zásah voči konkrétnej osobe. Naopak, pátranie po páchatel'ovi trestnej činnosti je neoddeliteľne spojené s represívnou funkciou štátu a s možnosťou použitia nástrojov trestného práva procesného. Práve z tohto dôvodu právny poriadok viaže zásahy do súkromia páchatel'ov alebo podozrivých osôb na prísne procesné pravidlá a súdnu kontrolu. Zjednocovanie týchto dvoch zásadne odlišných situácií nepovažujem za prípustné.

Navrhovaná právna úprava zároveň vytvára nebezpečný precedens, podľa ktorého možno v mene operatívnosti a efektivity policajnej činnosti postupne oslabovať základné procesné záruky ochrany základných práv. Takýto prístup vedie k postupnej erózii princípov právneho štátu, v ktorom sa výnimky z pravidiel môžu stať pravidlom. Skutočnosť, že oprávnenie sa viaže na taxatívne vymedzený okruh trestných činov, sama osebe nezabezpečuje jeho ústavnú konformnosť, ak absentujú nezávislé kontrolné mechanizmy a jasne definované limity výkonu tohto oprávnenia.